

KLOFIZETÉS

HELYBEN ÉS VIDÉKEN:

Egy évre	240 Leu.
Fél évre	120 Leu.
Egy negyed évre ...	60 Leu.
Egy hónap	20 Leu.

Hirdetések árszámba szerinti díjazás mellett vételnek fel.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG

Aradi és Császári Egyesült Vaso-
CO utak palotájában. CO

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Vállalat
Bulevardul Regele Ferdinand I.
(József térszerong-ut) 22. szám

TELEFON-SZÁM 151.

ARAD, 1922.

Főszerkesztő: STAUBER JÓZSEF.

Péntek, augusztus 11.

FOBB KÖZLEMÉNYEK:

CSELEDHIANY FENYEGETI
ARADOT.
KIUTASITJAK AZ OSZTRAK
PÉNZKIRALYT.
TÖZSDEMANŐVER VOLT A
KORONA ROMLASANAK OKA.
AZ ANTISZEMITIZMUS ELLEN.
BLOKADINDITVANY BULO-
RIARA.
VAN-E KISEBBSÉGI ZSIDO-
KÉRDÉS.
NÉMET-BAJOR TÁROYA-
LÁSOK.
MEGLOPTAK A NEPSZÖVET-
SÉGET.
AZ ASTRA-GYARI SZTRAJK.

A zsebünkre.

Könnymű és bűnös játék lo-
lyik a nervus resummal: a pénz-
zel. Kiderül ez abból a manipulá-
cióból, amelyet a svájci magyar
követség most leplezett le. A
magyar fővárosba ugyanis az a
bizalmas jelentés érkezett, hogy
Zürichben pénzemberekből tár-
saság alakult, amely a rosszvalu-
tású országok pénzével spekulá-
ciót folytat. Ez a konzorcium a
korona 70-es jegyzése mellett Bu-
dapestben levő társai segítségével
összevásárolt, a budapesti tőzsdén
nagy mennyiségű nehéz pa-
pirt, amikor azután bekövetkezett
a hausse, a piacra dobták az érték
papirokat. A valuta kurzusának

egészségtelen és indokolatlan
hullámszerűsége így használta fel ez
a konzorcium, amely koldusbot-
ra juttatott sok egzisztenciát.

Talán Párisban is dolgozik ti-
tokban egy pénzcsoport, hogy
eret vágjon a román állampolgá-
rok zsebében. A következtetés a
meglepetésszerű eseményekből
önként adódik. A párisi tőzsdén
a leu kurzusa állandóan emelkedő
tendenciát mutatott. Legutóbb a
leu elérte a 13.40-es magasságot.
Mindenki természetesnek találta
valutánk értékének emelkedését.
Nem kell fejtegetnünk, hogy mi-
ért tartotta mindenki természetes-
nek a leu értékemelkedését.
Győztes és konszolidált állam
valutája csak emelkedhetik.

Ma azután az a szenzációt
keltő jelentés érkezett Párisból,
hogy a leu tegnap hirtelen 13.40.
ról 10.70-re zuhant. Villámcsa-
pásként érte Románia gazdasági
életét ez a hirtelen és meg nem
magyarázható esés. Nem téve-
dünk, ha azt állítjuk, hogy va-
lutánkat ugyanolyan célzattal szö-
ritették le titokban működő erők,
mint a magyar koronát. A leg-
szébb auspiciumokkal tekintet-
tünk a jövő elé és imé most egy-
szerre oly hatalmas ütés érte
gazdasági életünket, hogy még a
gondolatától is félünk annak hogy
mik lehetnek ennek a bűnös ma-
nővernek a következményei. A
tényekkel szemben tehetetlenül
állunk.

Poincaré nem enged.

(A londoni konferencia
kudarccal végződött.)

LONDON. Hivatalos francia kö-
zökből származó hír szerint Poin-
caré a rajnai és ruhrvidéki
rendszeres szabályokból nem enged, ami
pedig a megegyezést csúrájában
fojtja el. Angol részről azt hangoz-
tatják, hogy Lloyd George hajlan-
dó az angol parlamentet összehív-
ni és ott kifejtetni, hogy mennyire
ártalmára lehetnének az angol gaz-
dasági életnek a francia javaslatok
elfogadása. Poincaré holnap tér
vissza Párisba és összehívja a
parlamentet.

PÁRIS. A megyei közgyűlések
bizalmat szavaztak Poincarénak
Franciaország érdekében kifejtett
munkásságáért. (Rador.)

PÁRIS. A francia sajtó megál-
lapítja, hogy a londoni konferencia
krízise annak köszönhető, hogy
folyton elhalasztotta a döntést, a
melyet már régen meg kellett vol-
na adni. (Rador.)

LONDON. A konferencia teg-
nap délutáni ülésén a francia dele-
gátus ragaszkodott Poincaré ja-
vaslataihoz, azt hangoztatva,
hogy semmiféle engedményt nem

tehet a francia kormány. Az angol
szakértők azonban elfogadhatatlan-
oknak jelentették ki a francia ja-
vaslatot és ebben a felfogásban a
belga és olasz delegátusok is osz-
títottak.

LONDON. Poincaré feltételei-
nek megvizsgálására kiküldött bi-
zottság még ma sem jutott egysé-
ges megállapodásra a Németor-
szágnak nyújtandó moratorium
kérdésében. Valószínű, hogy e-
miatt el fogják napolni a konferen-
ciát és az egyes kormányok ennek
ideje alatt fogják vizsgálat alá ven-
ni helyzetüket. Az angol kormány
ebből a célból holnapra már minisz-
tertanácsot hívott egybe. Francia
forrásból származó hír szerint
Lloyd George és Poincaré között
már részleges megállapodás jött
volna létre. A Daily Chronicle a
megegyezés sikertelenségét abban
látja, hogy a franciák, akik állan-
dóan gazdasági kifejezéseket hasz-
nálhatnak, mindig katonai megtorlás-
ra gondolnak. Az Echo de Paris
londoni tudóstója szerint Lloyd
George elhatározta Poincaré kö-

BUDAPESTI LEVEL.

Mary de Valute.

1918 januárjában az Arany
János-utcában szolgált egy szur-
tos, de csinosképű husz év körü-
li mindenféle lány, Máté Maris-
kának hívták és Erdélyből szár-
mazott. Gazdája egy lipótvárosi
fűszeres, három hét múltán ki-
tette a házból, olyan piszkos
némből volt, hogy nem lehetett
tisztá házban tartani. Lusta is
volt, meg hebehurgya, összetört
néhány tányért és poharat s ez-
ért a fűszeres lefogta járandó-
ságának a felét. Emlékszem, a fő-
kapitányságra szaladt, hol Szé-
kely V. Béla főtanácsosnak pa-
naszolta el a dolgot. A jószívű
rendőrfőtisztviselő telefonon hív-
ta fel gazdáját és kérte, hogy
fizesse ki az egész összeget. Ez
intervenció következtében aztán
Marcsa megkapta a pénzét és
máshová szegődött. Meg is mon-
ta nekünk: egy lágymányosi
gyermektelen idős házaspárhoz,
valami ékszerészhez. Ami feltűnt
nekünk és ami ezért emlékeze-
tünkben maradt; ennek a szurtos
leánynak az intelligenciája, svá-
dája.

— Majd lesz még nekem írta.

szép ruhám — mondotta, amikor
a főkapitányságról elment —
harminc koronából nem tellett ed-
dig.

Pár hónappal később, május-
ban Berlinbe utaztam. Az étke-
zőkocsiban, az egyik ablak mel-
lett egy öszhaju, törődött kül-
sejű, fekete ruhás úrral élénk be-
szélgetésbe emertülve Máté Ma-
riskát pillantottam meg. Simára
fésült volt a haja, szép, finom ru-
hát viselt. Olyan volt ez a lány
ezuttal, mintha skatulyából huz-
ták volna ki. Ő is megismert.
Nyájasan mosolygott és egy üres
székre mutatva, az asztalhoz in-
vitált.

— Nos, — szolt nevetve —
megmondtam, hogy még dáma
lesz belőlem. És pedig tisztessé-
ges uton. Igaz, Singer bácsi?

Elbeszélte azután az utolsó
négy hónapja történetét. Elszegő-
dött, mint tudjuk, az ékszerész-
hez. Megígérte, hogy egy egész
évig náluk marad, egy esztendei
béréből azonban staffirozzák ki.
Élelmes, szorgalmas és megbiz-
ható magaviseletével megnyerte
az öreg házaspár rokonszenvét és
amikor áprilisban az asszonya
meghalt, ő vette át az egész ház-
tartást. Most Berlinbe kíséri be-

teges gazdáját, aki oda, család
nélkül elhunyt fivére után járó
örökséget, félmillió márká kész-
pénzt megv felvenni, azonkívül
ugyanannyi értékű ingatlant át-
venni.

— Most már nem vagyok cse-
léd. Németül és franciául tanulok,
ittkár vagyok. Ugy-e. Singer bá-
csi?

Tegnap délelőtt a Máté-ut-
cában jártam, a pénzügyőri lak-
tanyában, ahol a jövedéki kihágá-
sokat szokták tárgyalni. Az egyik
tisztviselő fényképet mutatott ne-
kem:

— Mary de Valute, — mondta
— azt hiszem. Közép-Európa leg
nagyobb női sibre. Nem ismeri?

Csinos, gömbölyű arcú, fiatal
nőt ábrázolt a fotografia. Első
pillanatra megismertem: Máté
Mariska.

— Miért hívják Mary de Va-
lute-nak — kérdeztem.

— Singerné sz. Máté Mariska
a neve. — szolt a felvilágosítás.

— Özvegyasszony. Egy gazdag
ékszerésznek az özvegye, több,
mint kétmillió koronát örökölt
urától a kommun után. Azóta meg
háromszorozta vagyonát. Ma-
gyarországon, Székesfehérvár
közeliében van birtoka, Erdélyben

Csikmegyében — hivatalos meg-
állapítás szerint — földje, háza,
marhája. Hatvanmillió magyar
koronára becsülték vagyonát.
Azonkívül tele van smukkal, csak
elsőrendű hotelekben lakik, jól
él, de feltűnés nélkül. Román ut-
levéllel utazik, melyen a szom-
szédállamok minden vizuma meg-
van. A bucaresti kereskedelmi
kamartól kiállított igazolványa
van, melyen, mint bankár szere-
pel. Állandóan utazik, hol hajón,
hol vasuton. Havonként átlag egy-
szer Prágában, Belgrádban, Bu-
karestben, Bécsben és Budapes-
ten megfordul. Mi, akik a hajókat
és a vonatokat kísérjük, két év
óta ismerjük és ismerőseltől, ke-
reskedőktől, utazóktól, ügynö-
köktől tudjuk, hogy Mary de
Valute-nak csufolják, ami ma-
gyarul Valuta Marcsának felel
meg. Bebizonyosodott, hogy ez
az örmény származású nő valuta-
spekulációval szerezte horribilis
vagyonát és mind a jugoszláv,
mind pedig a magyar, hatóságok-
nak régóta az a gyanújuk, hogy
a csempésztől sem irtózik. Bel-
grádból a minap kaptunk átira-
tot ezzel a fényképpel együtt hogy
állapítsuk meg, nem csempész-e?
Mi már egyébként régóta figyel-

vetéseinek visszautasítását. Állítólag Lloyd George ugy. nyilatkozott, hogy a szakítás Anglia és Franciaország között elkerülhetetlen.

PARIS. Az *Aire Nouvelle* szerint Theunis belga miniszterelnök a londoni konferencia résztvevői között híveket szerzett annak a gondolatnak, hogy Németországon nemzetközi kölcsönrel kell segíteni. A kölcsön a terv szerint 1 milliárd dollár lenne. A konferencia mai ülésén Jaspard belga delegátus kijelentette, hogy reméli, találnak majd megegyezési formulát, amely megkönnyíti Poincarénak, hogy a moratoriumos feltételeinek egy részéről lemondjon. A konferencia tagjai között köztudomású, hogy Jaspard kész kompromisszumos javaslatot vinni magával Londonba, de azt csak akkor fogja előterjeszteni, ha a megegyezés más módja nem sikerül.

A német-bajor tárgyalások.

BERLIN. A német birodalmi kormány és a bajor kormány között felmerült konfliktus ügyében ma kezdődtek meg a tárgyalások a birodalmi kormány és a bajor kormány között. Végleges eredmény azonban egyelőre nem várható, mert gróf Lerchenfeld bajor miniszterelnök a bajor országgyűlés koalíciós többségétől csak korlátozott felhatalmazást kapott. Valószínű azonban, hogy a megegyezés azon az alapon fog létrejönni, hogy a birodalmi kormány a birodalmi gyűlés összejelekor nyilatkozatban fogja kijelenteni, hogy az egyes államok felsőbb jogait azok hozzájárulása nélkül nem korlátozzák.

Jük, de semmi gyanusat nem tudunk kisütni rája. Legutóbb hajón jött Belgrádból Budapestre, ahol uriasan kiöltöztetett szülei szálltak a fedélzetre és utaztak Bécsbe. Az osztrák fináncok annyit tudnak róla, hogy Baden mellett nyaralót bérelt szüleinek, ahol esténként uri társaság ül össze és játszik, ha önagysága ott tartózkodik, különben Mary de Valute Budapest éjjeli életében sem ismeretlen. Azt beszélik, hogy hozzáférhetetlen, egy kis alkoholmentes vacsora és fekete kávé mellett szórakozik, pedig a férfiak nagyon érdeklődnek iránta. Az egyik hajónkon aférje is támadt. Egy toladó urat, aki nem akart tágitani mellőle, arculütött. Most minden valószínűség szerint Bécsben tartózkodik.

Megállapítottam, hogy 1919 októberében halt meg 65 éves korában Singer Adolf órák és ékszerész, aki után más nem maradt, mint fiatal özvegye, az egykor négy év előtt még szurtos cseléd lány, aki 1918 januárjában oly szánalmas külsejű volt, hogy Székely Vladimir rendőrtanácsossal megesett a szívünk rajta és 50 koronát adtunk neki össze cipőre. Egy rongy volt a lábélleje, hogy a csatakos víz átszivárgott rajta. Aggódunk, hogy tüdőgyulladásra kap. És szentül megváltunk győződve, hogy elpusztul valahol. De hát az ő jóslata vált be. Tulon-tul, mert ilyen karrierre ő sem számíthatott.

Kiutasítják az osztrák pénzkirályt

(Castiglioni nem akar részt venni az új osztrák jegybank alapításában. — A milliárdokból fillért sem ad kölcsönre.)

BÉCS. Bécsben mára olyan botrány pattant ki, amely egyformán érdekli a politikai, gazdasági és társadalmi köröket; amely mint valami fénysáv, világítja meg azt a kalandos utat, melyen egy ország pusztulása árán milliárdokhoz lehet jutni anélkül, hogy az ember, mikor a milliárdokat eltette, egy fillért szánna a tönkrement ország felsegítésére...

Castiglioni nem ad pénzt.

Az osztrák kormány a végső-kig leromlott osztrák korona szánására szeptember 15-én önálló osztrák állami jegybankot létesít amelynek alapítókéjé: százmillió svájci frankot a bécsi bankok adják össze a birtokukban levő külföldi valutákból. Ez a százmillió svájci frank lesz az új jegybank fedezete. A bankok köreiben most folynak a tanácskozások arról, hogy melyik pénzintézet mennyit vállaljon magára ebből az alapítóból. A kormány a magánbankok is felszólította, hogy vegyenek részt az alapítókegyezésben. Felszólította többek között Castiglioni is, aki, mint pénzügyi és politikai körökben már napok óta suttogják, míg végül a szociálista párt lapja mára nyíltan meg is írja, „azoknak a közvetítőknél, akik a pénzügyminisztérium kívánságát köztették vele, kereken kijelentette, hogy magánember és semmi oka sincs arra, hogy jobban pártolja a jegybank alapítását, mint bármilyet más, Ausztriában élő magánember. Nagyon jól informált személyek állítják, hogy erre a pénzügyminiszter személyesen igyekezett Castiglioni meggyőzésére, a nélkül, hogy ez sikerült volna neki.”

Ausztria pénzejedelme.

Az osztrák szociálisták miatt éles támadást intéztek Castiglioni ellen, akiről többek között a következőket írják:

— Castiglioni Camillo a háború kitörésekor meglehetősen szegény ember volt. Igazgatója volt az Osztrák-Amerikai Gummigyárnak, melynek szolgálatát nagy hirtelenséggel kellett elhagynia. Akkor az Automobil- és repülőgépszakma felé fordult, hadiszállításokkal foglalkozott és az összeomláskor már jómódban volt. Ekkor kezdődik tulajdonképpen emelkedése, amely épp olyan mértékben és épp olyan tempóban történt, mint az osztrák korona romlása. Castiglioni ma Ausztria leggazdagabb embereinek egyike és kétségtelenül ő az, aki a legjobban értett ahhoz, hogy négy év, e rövid idő alatt hatalmas kincseket hordjon össze. Olyan személyek, akiknek ez módjában áll, legalább nyolcvan millió svájci frankra becsülik a vagyonát, tehát olyan összegre, amely osztrák koronákban igazán csak csillagászati számokban volna kifejezhető. Alig van Ausztriában egyetlenegy nagyobb szobás vállalkozás is, melyben Castiglioni és Konzernje ne volna érdekelve. Palotája a padlásig telve van válogatott mülkcsikkel, amelyeknek sokkal nagyobb

az értékük, mint a híres gobellékné. Ez és egy feudális birtok a Grundl-see mellett csak csekélységek azokhoz a vagyonokhoz képest, amelyeket már a külföldre csempészték. És mégis, ez az ember visszautasítja azt, hogy résztvegyen egy olyan akcióban, amelyről legalább a pénzügyminisztérium feltételezi, hogy hozzájárulhat Ausztria megmentéséhez. Visszautasítja azt, hogy óriási gazdagságának egészen kicsiny töredékét olyan részvényekbe fektesse, amelyeknek fedezésére Ausztria arany vármjai szolgálnak! Castiglioni ur olasz ember és olasz állampolgárságát nem adta fel. Ausztriában hihetetlenül rövid idő alatt olyan vagyona tett szert, amelynek jellemzésére a mi felfogóképességünk alig elegendő, bár a számok mámorában élünk.

„Ki kell utasítani!”

E viselkedéssel szemben fel kell vetnünk azt a kérdést, vajon a pénzügyminisztérium megtette-e mindent, amit ilyen esetben megtenni kötelessége? Vajon bevezették-e a vizsgálatot arra nézve, hogy milyen módon jutott Castiglioni ur negyvennyolc hónap alatt nyolcvanmillió arany frankhoz? Befizette-e hatvan százalékos adóját, amellyel a legnagyobb jövedelmek megvannak róva? Befizette-e a vagyonadóit? A pénzügyminisztérium utána járt-e az összes rendelkezésre álló eszközökkel, hogy vajon Castiglioni ur sohasem lépte-e át a devizarendelést? Mindezek olyan kérdések, amelyekre a pénzügyminiszternek világos és határozott választ kell adnia. De világosan és határozottan már ma is meg kell mondani, hogy Castiglioni ur azokhoz a keselyűkhöz tartozik, amelyek huszárabokat tépnek ki a haldokló Ausztriából és hogy az ő tevékenysége volt nem utolsósorban az egyik oka Ausztria vihartempóban lezajló pusztulásának. Van egy határozomány, amely hatóságoknak megadja azt a jogot, hogy az alkalmatlan idegéneknek („lästige Ausländer“ megtiltsa a tartózkodást Ausztria területén. Castiglioni urnak egyenes életérdeke lett, hogy a korona kurzusát olyan mélyre rántsák, amilyen mélyre csak lehet, hogy palotákat és villákat, képeket és részvényeket, értékpapírokat és részvényeket, amelyeket kölcsönvett jó koronáért vásárolt, lehetőleg rossz koronákkal fizesse ki. Ha a parlament összeül, az elnöknek, amelyet a kormányhoz kell intézni, az lesz, milven adókat fizet Castiglioni az államnak és miért szabad ez alkalmatlan idegének még mindig itt üzükednie? Meg kell végre kérdezni a kormányt, hogy vajon nem volna-e végre ideje, hogy Castiglioni ur tevékenységének végét vessen?!”

Ez a cikk ma Bécsben igen nagy feltűnést keltett és miután kétségtelenül sok igazság lehet benne és nemcsak a szociálista párt, hanem a nagynémet, sőt a keresztényszociálista párt nagyré

szének is kifejezi az érzelmét; kétségtelen, hogy az a néhány millió korona, amellyel Castiglioni az új Osztrák Jegybank alapításában résztvenni nem akart, még igen sok pénzébe fog kerülni.

Blokádindítvány Bulgária ellen.

Románia magatartása tartózkodó.

SZÓFIA. A jugoszláv kormány jegyzékét intézett Bulgáriához, hogy a bolgár tiszteteket és hivatalnokokat a határzónáról távolítsa el. A jugoszláv kormány arra az esetre, ha a bolgár kormány a követelést nem teljesítené blokáddal fenyegetőzik, amelyben Jugoszlávián kívül Görögország és Románia is részt vennének. Belgrádi jelentés szerint a bolgár válasz ma érkezett meg oda, amely megtagadja a jugoszláv kormány követeléseinek teljesítését. Erre a jugoszláv kormány utasította Jugoszlávia bucarestii követét, hogy tegye meg a blokáddal érdekelében a szükséges lépéseket. A követnek azonban Duca román külügyminiszter kijelentette, hogy a román kormány a jugoszláv kérést nem teljesítheti mindenben.

Az antiszemizmus ellen.

(A magyar miniszterelnök rendele. — Gaál Gaszton kilépése.)

BUDAPEST. Gaál Gasztonnak, a nemzetgyűlés elnökének az egységspártiból való kilépése foglalkoztatja a politikai köröket. Gaál Gaszton arra a kérdésre, hogy mások is követni fogják-e a kormánypártból való kilépését, kijelentette, hogy kilépése nincsen összefüggésben semmiféle akcióval, ő csupán a saját álláspontját képviselte. Nem hiszi, hogy kilépése a földadójavaslatra, — amely miatt kilépett a pártból, — befolyással legyen, mert a kormánypárt zöme a kormány álláspontjára helyezkedik. Gaál Gaszton különben a nemzetgyűlés tegnapi ülésén bejelentette a nemzetgyűlés elnöki tiszttségéről való lemondását. Az elnöki tiszttség betöltését egyelőre függőben hagyják. Utódjául Szcitovszky Béla alelnököt, Szcitovszky utódjául pedig Almássy Lászlóft emlegetik.

BUDAPEST. Gróf Bethlen István miniszterelnök ma magához kérte a keresztény lapok szerkesztőit. A megjelent szerkesztőknek háromnegyed óra hosszat tartó beszélgetésben fejtette ki, hogy nagyon helytelenül cselekszenek akkor, amikor a kormány intenciói ellenére az antiszemizmust szolgálják. Kijelentette, hogy a kormány intézkedéseit tetszés szerint bírálhatják, de a jövőben nem fogja megtűrni, hogy azt zsoldellenes tónusban tegyék. Felhívta a megjelentek figyelmét arra, hogy már utasította az ügyészséget, hogy máától kezdve az ilyen hangnemet a lapokban figyelemmel kísérelje és a megtorló intézkedéseket azonnal tegye meg.

HIREK.

Első Hélet a Silos-raktár tüze miatt.

BUDAPEST. A Silos-raktárban pusztító tűz után megtartott tűzrendészeti vizsgálat megállapította, hogy az egyik raktárban hatósági engedély nélkül gyúlékony anyag, főleg benzín volt elraktározva. A rendészeti kihágás miatt eljárás indult a Rákos és társa, valamint a Blumenthal és Szilágyi cégek ellen. A rendőrbizóság a Silosban talált rejtett árut, 109 hordó benzint, benzolt, petróleumot és kátrányt foglalt le és a mai tárgyaláson a Rákos és társa céget 6000, a Blumenthal és Szilágyi céget 3000 korona bírságra ítélte.

A városi főorvos utja. Czuczur Vazul dr. Arad város főorvosa Clujra (Kolozsvárra) utazik az aradi tüdőgondozó szanatórium ügyeinek rendezése céljából.

Incent — a liberális pártban. Bucurestii. Jassi jelentés szerint Inculet elhatározta, hogy pártját felbontja és egész csoportjával belép a liberális pártba.

Örök Poincarét. Bécs. A Neue Freie Presse-nek jelentik Londonból, hogy Poincaré védelmére óvintézkedéseket tettek, őrizetét megerősítették, mert a legutóbbi időben sok fenyegető levelet kapott. Örözi mindenütt a nyomában vannak, sőt ékezőse előtt az ételeit is megvizsgálják.

Cseh hadgyakorlat. Berlin. Retchenberg körül cseh csapatok nagyszabású hadgyakorlatot kezdtek. A német sajtó azt hiszi, hogy a hadgyakorlatok tartása a német határ közelében francia sugalmazásra történik, hogy ezzel is Németországot nyugtalanítsák.

József főherceg 50 éves. Budapest. József főherceg ma ünnepele ötvenedik születésnapját. A főherceget a kormány, a hadsereg és a társadalom képviselői, valamint a kormányzó üdvözölték.

Az építészeti bizottság ülése. Arad város építészeti bizottsága tegnap ülést tartott, de egy ügyben sem hoztak végleges határozatot. Különféle építkezési lehetőségekről volt szó a lakáshiány megoldása miatt és többek között részvénytársaságok alakítását tervezik, amely a szükséges építkezéseket végrehajtja.

Felhívás a gyárakhoz. A gyárakat törvény kötelezi arra, hogy 5 éven belül munkásainak részére lakásokat építsenek. Arad városa ma felhívást küldött ki az egyes gyárakhoz, amelyben arra kér választ, hogy mikor akarnak építeni az egyes gyárak és hol, milyen terjedelmű telket kívánnak átvenni a várostól.

A svéd admirális háának szerencsétlensége. Stockholm. A svéd tengeri hadiflotta manővere közben Bolliden közelében, ahol jelenleg a svéd királyi család is tartózkodik, az Illern nevű tengeralattjáró gyorsan akart a víz alá merülni. Azonban a helyénység egy részét a nagy sietségben a fedélzeten felejtették. A tengeralattjáró fedélzetén tartózkodó tengerészhadapród, aki a svéd admirálisnak a fia és egy matróz a ten

Cselédhiány fenyegeti Aradot.

(A kötelező orvosi vizsgálat miatt szöknek a háztartásbeli alkalmazottak.)

Arad polgári társadalmának kétségkívül egyik legfontosabb kérdése: a cselédkérdés. Amely háztartásnak megfelelő és megbízható alkalmazottja van: az jó háztartás számbá megy. Arad gazdaasszonyait az a komoly veszedelem fenyegeti, hogy hamarosan cseléd nélkül maradnak, aminek oka abban rejlik, hogy a város orvosi hivatala elrendelte a háztartásbeli alkalmazottak kötelező orvosi vizsgálatát. Az orvosi hivatal kétségkívül nemes intenció vezette, amikor kiadta a rendeletet, de nem számolt az antiszociálisnak mondható rendelet következményeivel. A háztartásbeli alkalmazottak: mindenek, szakácsnők, szobalányok, nevelőnők kötesek magukat orvosi vizitnek alávetni.

most az aratás után tömegesen jöttek be a vidéki leányok. Amikor azonban megtudták, hogy hatósági orvosok vizsgálják meg őket, nem akartak elszegődni és inkább visszamentek községükbe. Most cseléd nélkül állók. Hamarosan még többen is leszünk, mert önérzetes háztartásbeli alkalmazott inkább ott hagyja a helyét, de nem vizsgálattja meg magát. Én elismerem, hogy az orvosi hivatal az a cél vezette, hogy megátolja a nemi betegségek terjedését. De ezt más helyen kellene kezdeni.

De nemcsak a háztartásbeli alkalmazottak terjesztik tovább, hanem a más pályán levő nők is, akiknek több idejük és alkalmuk van a bűnös szeretkezésre. Nem mondom, hogy a háztartásbeli alkalmazottak elkerüljék az orvosi vizsgálatot.

Minden cselédtartó gazdát arra kellene kötelezni, hogy havonta kétszer-háromszor a háziorvossal vizsgálta meg háztartásbeli alkalmazottját. Ha beteg, vigyék be a kórházba. A vizsgálatnak ez a módja nem lealázó és nem sérti az önérzetet.

Az Aradi Közlöny munkatársa ma beszélgetett egy aradi urasszony nyal, akit a napokban hagyott ott a mindenese és a szobaleánya. Az urasszony a következőket mondotta:

Tegnapelőtt délelőtt a szobaleányom és mindenese bejelentették, hogy azonnal kilépnek a szolgálatból, mert ők nem rossz nők, hogy hatósági orvosi vizsgálatnak vessek alá magukat. Hiába kapacitáltam őket, hajthatatlanok maradtak, összeszedték holmijukat és még aznap visszatértek falujukba. Azóta hasztalan keresek cselédet. Pedig

Nagy tűz Kisenevben. Bucurestii. Kisenevben tegnap nagy tűz volt. A tűz kilenc házat elhamvasztott és több mint 200 embert tett hajléktalanná. A kár több mint félmillió.

Eljegyzés. Szalay Jolánka és Gonda Ernő jegyesek. (Minden külön értesítés helyett).

Nem lesznek vagonlakók. Budapest. Vass József népjóléti miniszter ma kijelentette, hogy a mennyiben újabb merckültrajok nem érkeznek, meg fog szünni a vagonokban lakás. Az eddigi vagonlakóknak már sikerült lakást biztosítani ugyanarra, hogy egy hónapon belül nem lesz több vagonlakó.

Átutalásokat jutányosan és pontosan eszközöl a Lloyd-Bank (Minorita-templommal szemben.)

Belefúlladt a dézsába egy kisleány. Ma délután jelentették a gáji kerületi rendőrkapitányságnak, hogy az Aradi-utca 44. számú házban Csoszics Száva két éves leánykája belefúlladt egy dézsába. A kisleányka az udvaron játszott és valahogyan belepött az ott lévő vízzel telt dézsába, mire a házbeliék észrevették a leányka eltűnését — az már halott volt.

Orosz és román állampolgárok kölcsönös hazatérése. Jassi. Moszkvából érkezett jelentés szerint a szovjet kormány megkönnyítette az Oroszországban tartózkodó románok hazatérését azzal a feltétellel, ha a román külügyminiszter sem fog akadályokat gördíteni a Romániában tartózkodó orosz állampolgárok hazatérése elé.

Újabb görög csapatmozdulatok. Konstantinápoly. A legújabb értesülés szerint a görögök folytatják csapatmozdulataikat Tráciába és a márvány tenger partján Rodostó felé.

Dr. Sugár Mihály belgyógyász, röntgenológus külföldi tanulmányutjáról visszaérkezett és rendelését Timisoara (Temesvár) Hitelbank-palotában levő rendelőjében Str. Bradiceanu (Széchenyi-u.) No. 2. Tel. 18-00. újból megkezdte.

Repülő vasuti javítóműhelyek. A volt magyar területek egyes vasuti állomásain tudvalevőleg igen sok sérült vasuti kocsi áll már évek óta. Ezeknek a helyszínen való kijavítására a clujai (kolozsvári) vasuti műhellyel kapcsolatban ugynevezett repülőműhelyeket szervez a CFR.

Huszonyokcezer halott. London. A Svatonban (Kína) történt tai fun katasztrófának 28 ezer halottja van. A segélyakciót megindították. Az angol és a japán hatóságok a károsultakat mindennel ellátják.

Jacobi Gyula vizsgázott fogász Arad Str. Bucur (Eötvös-u) 17. külföldi utjáról hazaérkezett és rendeléseit ismét megkezdte.

A petróleummunkások nagygyűlése. Bucuresti. A ploestii petróleummunkások közül 250-et letartóztattak, mert egy nagygyűlésükön az Internacionálét énekelték. A kihallgatás után 44 munkás kivételével a letartóztatottakat szabadon bocsátották.

Egy kisgyermek tűzhalála. Chi sineu (kisjenői) tudósítónk jelenti telefonon: Tóser András, Kisjenő-Erdőhegy legvagyonosabb gazdájának egyetlen gyermeke súlyos szerencsétlenségnek esett áldozatul ma reggel. A kisgyermek még aludt, mikor szülei korán reggel kimentek a szőlőbe és csak a nagyapja maradt otthon őrizetére. A nagyapa az alvó gyermeket egy kis időre magára hagyta ezalatt a kislány felébredt. Láta az asztalon a lámpát és a gyújtást, meg akarta gyújtani és ebből következett a szerencsétlenség. Ruhája tüzet fogott és a sikoltozásra bement közelben levő nagyatyja már nem tudta megmenteni a kisleánykát, aki súlyos égési sebei miatt rövidesen meghalt.

Letartóztatott leánykereskedő. Bucurestii. Brajlában egy olasz kereskedőt letartóztattak, aki leánykereskedést üzött. Lakásán két 14 éves leányt találtak, akiket éppen el akart szállítani. Büntársait a rendőrség nyomozza.

Sikkasztó pénztáros. Bucurestii. A Rókkant Szövetség jaasszii fiókjának pénztárosát 25.000 lei elszikkasztásáért letartóztatták.

Gyilkosság billiárdvesztéséért. Orosházáról jelentik: Mult szombat este a szomszédos Gádoroson Biró Hegedűs József és Hajdu József gádorosi földművesek billiárdozni kezdtek. A szerencse Hajdu-nak kedvezett és egy éjszaka ke-rek 500 koronát nyert Hegedűstől. Mivel az idő későre járt, Hajdu megköszönte a játékot, kihörpintette a borát és hazament. Hegedűst bántotta az 500 korona vesztés és sötét terv érlelődött meg lelkében. Otthon élesre lent kis konyhakést vett magához és felkereste az éjszakában Hajdu József házat. Megkocogtatta a házablakát és a mikor Hajdu felébredt, így kiáltott be: — Én vagyok, Hegedűs, add vissza a pénzem! — Az ablak kinyílt és a két férfi szóváltásba keveredett. A szóváltásból csakhamar verekedés lett. Egyszerre Hegedűs kirántotta az éles kést és teljes erővel Hajdu mellébe döfte. A megszu-rt ember szaladni kezdett, de egy-két lépés után holtan összerogyott. A csendőrség a gyilkos Hegedűs Józsefet letartóztatta.

Modern sikkasztó

Néhány nappal érdekes jelenet játszódott le egy nagybácsi és az unokaöccse között. Neveket nem említünk. Az egyiket nevezzük Jarinak, a másikat, az öreget, a kövér nagybácsit, Miska bácsinak. Szóval, Jari beállított a nagybátyjához. Feltűnő sápadt volt és hosszú hallgatás után — mellére ejtve a fejét — felzokogott.

— Sikkasztottam.

Most hosszú és kínos csend következett.

— Mennyit? — kérdezte Miska bácsi, mikor magához tért a rettenetes megbotránkozástól, mert egyébként vajból volt a szíve.

— Nyolcezer lett — mondta megtörtén a bűnös fiú és pontosan elmagyarázta az esetet.

Miska bácsi kiküldte az öccsét a szobából, felemelte a kagylót és betelefonált a károsult főnökhöz:

— Hallom, hogy az unokaöccsem valami pénzzel nem számolt el...

A főnök szigorú hangon félbeszakította:

— Kérem, ha ma estig nem kapom meg a pénzt, büntető feljelentést fogok tenni. Hogy jövék én ahhoz, hogy négyezer leiuvel meg károsítsanak?

— Négyezer leuel? — kérdezte elképedve Miska bácsi.

— Igen kérem négyezer leiuvel! Letette a kagylót és behívta az unokaöccsét.

— Mitéle szemtelenség az, hogy csak négyezer leit sikkasztottál el és nyolcat vallsz be?

— Ha már ilyen piszkos ügybe keveredtem — mondta a fiú — még csak ne is keressek rajta?

Egy „eltűnt“ francia ujságíró.

(Megtalálták a holttestét.)

Párisból jelentik: Fabre der monti csendőrhadnagy a minap névtelen levelet kapott, amelyben az állott, hogy Leon Hourdé megjelölte a gyilkosokat is Leon Hourdé feleségének és legidősebb leányának a személyében.

A csendőrhadnagy néhány emberével azonnal átment Fournivalba és egy egész délutánon át tartó hosszú kihallgatásnak vetette alá Mme Hourdét és leányát, Antoinette-t, aki apjának „eltűnése“ óta már férjhez is ment. Este hét óra tájban a két nő megtört és hajlandónak mutatkozott részletes vallomást tenni, de ekkor sem voltak őszinték, mert kölcsönösen egymást vádolták az ujságíró meggyilkolásával.

1920. április 2-án Hourdé összeveszett a feleségével és veszekedés közben egy tányért vágott az asszonyhoz, aki dühében felkapott egy vasdarabot és fejbevágta a férjét. Az ütés sokkal erősebb volt, mint a milyennek szánta és betört a férfi koponyáját, aki eszméletlenül és véresen terült el a földön. Legalább is így adja elő a

gyilkosság lefolyását a leány. Az anya ezzel szemben azt állítja, hogy a halálos ütést Antoinette mérte az apjára. A két nő vallomása megegyezik abban, hogy a gyilkosság után mind a ketten igyekeztek eltávolítani az áruló nyomokat. A holttestet egy ágyra fektették és a négy egészen fiatal gyereket a katasztrófa éjjelén a konyhába küldték ki aludni. A holttestet később felakasztották, hogy úgy tűnjék fel a dolog, mintha Hourdé öngyilkosságot követett volna el, de ettől a tervtől el kellett állniok, mert a fejen látható véres zúzódás mindent elárult volna. Ezért április 3-án déli egy órakor az asszony és a leány hosszú tanácskozás után elhatározta, hogy az apát a kertben eltemetik. A csendőrhadnagy előtt megjelölték a helyet is, ahol Hourdét elföldelték. A holttestet a csendőrök még a kihallgatás estéjén exhumálták.

Irodalom és művészet.

Buttykay megzenésítette Az ember tragédiáját. Budapesti tudósitónk táviratozza: Buttykay Ákos, az európai hírvé magyar zeneszerző, Az ember tragédiájához kísérő zenét írt, amelyet legközelebb benyújt a Nemzeti Színházhoz. Az új zenekíséretet a Madách centenárium alkalmával rendezendő diszertáción fogják előadni. — Buttykay új műve szimfonikus jellegű hangulataláfestő zene. Az ember tragédiáját eddig Grieg zenéjével kísérték.

• Uj műsor az Apollóban. A Bar ré cirkusz titka címen vetíti az Apolló-színház azt a nagyszerű artista-dramát, amely ahol csak megfordult mindenütt páratlan sikert aratott. A darab főszerepében Harry Piel a bámulatos művészeti filmfenomén áll, aki ezuttal egy ártatlan élet megmenése közben a saját vesztét látja elő készíteni és csak egy véletlen menti meg életét. A darab óriási hatása fűnéle a Barré cirkusz égése, amelynek lángjai között vész el Harry Piel ellenfele, maga Barré is. A kiváló kép szinte emberfeletti munkát kíván meg a szereplő személyektől, a kik mindannyian a film-művészet kiválóságai. A film gyár és rendezés pedig utólrhetetlen alkotást produkál ezzel a képpel. A kitűnő kép pén teken első ízben kerül bemutatásra.

• „Miss Helén“ — bemutatja az Uránia-színház vasárnapi műsorán. Egy izgalmas detektiv-dráma ez a kép, amely három epizódon és négy felvonáson keresztül valósággal lebilincseli a figyelmet. Az első felvonás 1. epizódja: az 1-es számú vonat sorsa valósággal idegborzongató felvételekből van összeállítva. A szereplő személyek az amerikai filmgyártás legkiválóbbjai: Miss Helén és Grant detektiv, kik bámulatra méltó produkcióikkal büvölik el a közönséget. Az amerikai Kalem-filmgyár remeke ez a kép, amely méltán érdemli meg azt az általános érdeklődést, amelyet mindenütt kivált, ahol csak műsorra veszik a mozgóképek színházak. A kitűnő kép vasárnap megy az Uránia színházban.

• Augusztus 15-én újra megnyílik az Uránia. A szükségessé vált szala-

kitások és javítások befejeztével augusztus 15-én, kedden nyílnak meg az Uránia kapui s mindjárt az első napon szenzációs filmben gyönyörködhetik a közönség. Az Uránia igazgatósága az elmulasztottakért kárpótolni akarja a közönséget s kedden a „Costilizai haramia nő“ című nagyszabású amerikai kalandorfilmét fogja bemutatni. E kitűnő film két részből áll s a főszerepben a legkitűnőbb amerikai művészek játszanak.

Közgazdaság.

Párisban a leu 2.70 pontot esett

Az Aradi Közlöny mai számában óvatosságra intette olvasóit és bőven megvitatta a lei párisi emelkedésének esélyeit. Ennek kapcsán arra a konkluzióra jutottunk, hogy a lei párisi emelkedése körül szabálytalanságok látszanak és nagyon valószínű, hogy egy-két nap múlva stagnáció, esetleg visszaesés áll majd be. Következtetéseink hamar igazat adtak nekünk, a lei ma Párisban 2.70 pontot esett 13.40-ről 10.70-re zuhant egy nap alatt a lei. Ily hatalmas áresés nekünk is meglepő volt és további jóslásokba nem bocsátkozhatunk — a valuta ingadozásai teljesen kiszámíthatatlanok. Aradra nagy hatással volt a hirtelen fordulat és egyszerre rendkívül élénk kereslet indult meg az összes külföldi valuták iránt. Csak a márka ára maradt, a többi valamennyi emelkedett. Eladás nagyon kevés történt, mindenki csak vásárolni akart. — Érdekes hírnünk érkezett arról, hogy a korona legutóbbi rohamos zuhanásának mi volt az oka. Az ilyen tőzsdemanipulációk okozzák azt, hogy nem alakulhat ki bizalom semmiféle irányzat iránt, mindig mögötte lappang a gyanu, hátha csak spekuláció az egész.

Aradi valutaárak (augusztus 10): dollár 122, márka 16, dinár 140, szokol 310, francia frank 11, magyar korona 9 és fél. — Kifizetések: Budapest 12, Bécs 400, Berlin 16, Prága 300.

Bucurestii kurzusok (augusztus 10): márka 19, francia frank 10, dinár 170, szokol 300, dollár 116, magyar korona 8. — Kifizetések: Páris 975, Newyork 118, Prága 300, Berlin 15.75, Bécs 25, Budapest 6.

A leu párisi jegyzése (augusztus 10): 10.70.

Zürichi nyitás (augusztus 10): Berlin 61, Newyork 523.75, Milano 23.75, Prága 12.95, Budapest 36, Zágráb 157, Varsó 7.50, Bécs 1, osztrák bélyegzett korona 1.25.

Zürichi zárlat (augusztus 10): Berlin 61, Newyork 526.25, Milano 23.80, Prága 13, Budapest 36, Zágráb 157, Varsó 7.50, Bécs 1, bélyegzett osztrák korona 1.25.

= Az ideai termés. Bucurestii. A földművelésügyi minisztérium statisztikai osztályának adatai szerint Románia ezidei termése 900 ezer vaggon gabona.

— A magyar devizaközpont. Budapest. A devizaközpont szombaton kezdi meg a működését.

= A nemzetközi nemestémpiac. Tegnap Newyorkban külföldi ezüstöt 69.75 (69.625), a belföldit 99.625 (99.625). — Hamburgban az ezüstöt 15.70—16.30 (16—16.50), platínát 1825—75 (1750—850) és az aranyat 490—500 (485—500) árfolyamon jegyezték.

= Külföldi állatvásárok. A bécsi marhafővásárra 2297 darabot hajtottak el. Az irányzat élénk volt és a marha ára elősúlyban 1100—2500 osztrák koronával drágult. Ökör 5000—7000, kivételesen 8200. Bika 4500—6500. Tehén 5 ezer—6 négyszáz. Kicsontozásra szánt 3 ezer kétszáz—4 ezer nyolcszáz osztrák korona volt elősúlyban kilonként. — A mai budapesti sertéspiacon nyílt vásárra 954, a zártra 375 sertést hajtottak fel összesen, amiből a nyílt vásáron 403 sertés, a zárt vásáron 171 sertés maradt eladatlan. Az irányzat lanyha volt a nagy felhajtás és a vásárlók tartózkodása következtében. A sertés ára tovább olcsóbbodott. Első. öreg zsirsertés 300—30, fiatal nehez 330—35, kivételesen 348. Közepes 220—340, könnyű 150—320 korona volt elősúlyban kilonként.

LEGUJABB.

Tőzsderazzia Budapest.

BUDAPEST. A Zürichből kiindult akció ügyében, amely arra irányult, hogy a magyar korona árfolyamát mesterségesen leszorítsák, a rendőrség nagy apparátussal folytatja a nyomozást. Megállapították, hogy az akció érdekében Budapesten 200 ügynök dolgozott. Most főleg a belföldi spekulánsok és zugtőzsdések után folytatják a nyomozást. A mai razzianál tizenhat spekulánst állítottak elő, akikről husz millió értékű idegen valutát foglaltak le. Az előállítottak közül többeket internáltak.

Az árdrágítók büntetése.

BUDAPEST. Az árvizsgálóbizottság elhatározta, hogy a drágaság ellen a legkíméletlenebb harcot veszi fel. Ma már meg is kezdték a kirakatrazziákat. A ma hozott határozat szerint az árdrágító kereskedők névsorát nyilvánosságra hozzák és az árdrágítókat 5 évig terjedhető börtönnel és fél millióig terjedhető pénzbüntetéssel sújtják. A megbüntetett kereskedőknek kirakatukban kell írniok büntetésüket. Sulyosabb esetekben az elítéltektől megvonják iparendéyleiket.

Aki nyaratni, vagy tündőre megy, ép úgy olvashatja az „Aradi Közlöny“-t mint odahaza. A kiadóhivatal bárhova — külföldre a bélyegköltés megfizetése mellett — utána küldi a felbízottaknak az „Aradi Közlöny“-t.

A szerkesztésért
KÁROLY JÓZSEF
felel.

Cenzura: Dr. Román János.

